

НОВ ПРИНОС КЪМ ПСИХОЛОГИЯТА НА ТВОРЕЦА И ЛЕКСИКОНИКАТА

Нели Недялкова.
Художествена неология.
София: Съюз на филолозите
българисти, 2013.

В новата си книга (след издадената през 1992 г. „Неологизми в съвременната българска литература“, след много нейни статии, рецензии и информации в специализирания печат) Нели Недялкова се изявява като ерудирана, интелигентна и аналитична професионалистка. Книгата се възприема като мащабно начало на замислена поредица, посветена на „психологията на твореца и на лексикониката“ (творческото словообразуване). В анкетното по форма изложение е отразена истината, че писателите схващат поставения им въпрос за възникването на определен неологизъм в тяхното творчество като високо импулсивна духовна дейност. Епистоларната жанрова насоченост на книгата отзвучава в съзнанието на читателя като научен разговор между равни по интелект и духовни интереси автор и писатели.

Словотворчеството е не само творчески феномен, съпътстващ процесите на усъвършенстването на езика. В своята нова книга Н. Недялкова е обърната с лице към проблема как писателите се отнасят към надареността си със словотворчество, както и към личното си схващане за ролята на създадените от тях нови думи. Отговорите на зададените от изследователката въпроси и направеният кратък анализ

превръщат изследването в актуална монография с приносен характер както за самата литература, така и за езикознанието и стилистиката.

Н. Недялкова е навлязла ерудирано в полето на една неразорана в българското езикознание и литература територия, в която направените досега опити са белязани с печата на половинчатост и неизбистреност. Научните внушения на авторката звучат не само строго научно, но и актуално. Това е така поради няколко основни причини: на първо място е оскъдността на имена и постижения в областта на словотворчеството – и в новаторските явления в литературата, и в областта на поезията.

Позитивен момент в изследването на Н. Недялкова е свързването на градивните процеси в художествената неология с историята и съвременното развитие на обществото, както и със същественото ни разминаване и закъсняло приобщаване към явления, насоки и инициации в модерното изкуство. Важно обстоятелство за актуалността на книгата е отсъствието в нея на конюнктурност и спазеното право на авторката да подбере за полемика избрани от нея автори. В този аспект няма да са прави онези наистина значими за българската литература автори, които ще се засегнат, че не са включени в допитването и анализа. Книгата „Художествена неология“ неминуемо ще се разгръща в нови тематични продължения. Новите изследвания в областта на словотворчеството ще разкрият нови страни от изследователската дарба на авторката. Мисля, че тя ще е в правото си да намери подходяща форма за включване в книгата и на неологични постижения, макар и *post mortem* на авторите. По този начин поредицата ще обогатява още по-евристично литературните познания, аналитичните умения и полемичния патос у учащите се.

Строго погледнато, тематичната насоченост на „Художествена неоло-

гия“ е фокусирана в рамките на литературното развитие у нас през втората половина на XX в. Към него са насочени езиковите и художествени пристрастия на Н. Недялкова. Макар и не пространно, анализите и оценките на авторката са белязани с печата на известна дистанцираност – обръщенията ѝ към запитваните автори са официални, а не фамилиарни. Но и без да се спестяват взаимните симпатии, благодарности и литературна обвързаност, без Недялкова да крие според случая своето възхищение или съдържаща реакция.

Първият раздел от книгата се занимава с теоретични постановки за същността на неологизмите и за структурата на епистоларната книга. В същия дял следват: „Писма на писатели за неологизми“, „Анализ на неологизми“, „Писма на писатели за езика на майката“.

Вторият раздел включва: „Писма на писатели за неологизми“ – „Неологизми в поезия (Александър Геров, Бойко Ламбовски, Ваня Петкова...)“; „Неологизми в проза (Боян Биолчев, Валери Петров, Владимир Голев...)“; „Неологизми в драматични произведения (Боян Папазов, Валери Петров, Михаил Величков...)“; „Неологизми в словник (Писмо на Румен Стоянов)“; „Специални писма (Велин Георгиев, Георги Константинов,

Георги Марковски...)“; „Автографи от писатели...“. Имената на писателите са подредени в съдържанието по азбучен ред, но дори и частично цитирани тук, те са достатъчно показателни за творческата им значимост.

Вторият раздел включва още откъси от интервюта с писатели по въпросите на неологизмите и казионизмите. Но независимо дали става дума за проблемно-методологически въпроси, или за авторови индивидуалности, всичко е насочено към изчерпателна интерпретация в контекста. Позоваването на отделни хрумвания авторката извършва с добросъвестни и точно отбелязани в края на книгата обширни глави от „Цитирана литература“ и „Библиография“. Така е засвидетелстван фактът, че Н. Недялкова работи с огромен брой извори, които документират строго научната насоченост на монографичното изследване. Н. Недялкова не предпазва своя ерудиран читател от пренатоварване с познание, обширните цитати внасят уточнения или реконструкции, без затруднение се проследява логичното изложение и аналитичната мисъл на авторката. Това прави от „Художествена неология“ съдържателна и наситена с *арт*познание книга.

КИРИЛ ПОПОВ